

**Зауваження до проекту ПОЛОЖЕННЯ про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти
НУ "Одеська морська академія"**

1. Зауваження щодо загальних підходів

1.1. Встановлення «додаткових» вимог

Проект Положення містить норми, які встановлюють непередбачені Законом вимоги до освітніх програм і «виходить за межі» встановленого Законом визначення акредитації.

Так, у частині 1 статті 1 Закону України «Про вищу освіту» визначено:

«4) **акредитація** освітньої програми - оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет:

- відповідності стандарту вищої освіти;
- спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання;
- досягнення заявлених у програмі результатів навчання»

Водночас, проект Положення фактично «запроваджує» додаткові вимоги у порівнянні із Законом. Приклади:

- 2.3. Існують процедури, які дозволяють **запобігти дублюванню змісту** різних освітніх компонентів (Закон не встановлює обов'язковості наявності таких процедур)

- 2.6. Зміст освітньої програми має забезпечити досягнення загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей та **соціальних навичок** (програма має відповідати стандарту! Закон не встановлює обов'язковості «досягнення соціальних навичок» як окрему вимогу)

- 3.3. **Заклад** вищої освіти **надає можливість** для **коригування** рівня початкових компетентностей вступників, необхідних для успішного навчання на освітній програмі (компенсаційні заходи) (така вимога до закладу не встановлена Законом. До того ж, як це узгоджується із фінансовим законодавством? За який рахунок це має здійснюватись?)

- 3.5. **Існують** чіткі та зрозумілі **правила визнання** результатів навчання, отриманих у **неформальній** освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються

(як це стосується наведеному у статті 1 Закону предмету оцінювання програм і де встановлена обов'язковості наявності таких процедур для усіх програм? А якщо це пов'язано із регульованою професією?)

- 4.1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у програмі цілей, відповідають **вимогам студентоорієнтованого підходу** та **принципам академічної свободи** (ці вимоги та принципи не закріплені у Законі та не є оприлюдненими саме як вимоги)

- 5.5. Освітня програма **містить елементи**, присвячені **популяризації принципів** академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти (Закон не встановлює обов'язковості наявності елементів популяризації саме у освітніх програмах!)

- 6.6. **Існує система** заохочення викладачів, **що стимулює** їх до досконалості в освітній і науковій діяльності

(вимога щодо системи заохочення та стимулювання не закріплена у Законі);

- 7.7. **Існує** чітка і зрозуміла **політика і процедури** вирішення конфліктних ситуацій (включаючи, але не виключно, пов'язаних із сексуальними домаганнями або дискримінацією), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується (вимога не закріплена у Законі).

1.2. Критерії та показники

Багато показників за наведеними у проекті Положення критеріями не є вимірюваними

Наприклад :

- 1.1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які **відповідають місії та стратегії** закладу вищої освіти.

- 1.4. Цілі освітньої програми та очікувані результати навчання сформульовані з **урахуванням потреб та інтересів** внутрішніх і зовнішніх заінтересованих сторін (**стейкхолдерів**) та **суспільства**.

- 3.2. Умови прийому на навчання за освітньою програмою та вимоги до вступників **сприяють досягненню** заявлених у програмі цілей.

- 4.1. Форми та методи навчання і викладання **сприяють досягненню** заявлених у програмі цілей, відповідають вимогам студентоорієнтованого підходу та принципам академічної свободи

- 4.3. Заклад вищої освіти забезпечує **належне поєднання** навчання і досліджень у ході реалізації освітньої програми, а також відповідну інфраструктуру.
- 4.4. Існує **практика академічної підтримки** здобувачів освіти.
- 6.2. **Процедури** конкурсного добору викладачів є прозорими і **дозволяють забезпечити** необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації програми.
- 8.1. На всіх рівнях управління програмою **забезпечується лідерство**, зокрема через здатність виробляти стратегію та приймати відповідні оперативні рішення. Діяльність закладу вищої освіти з реалізації освітньої програми узгоджується з його місією та стратегією.

У наведених випадках висновки можуть ґрунтуватись на «особистому сприйнятті» та «внутрішніх переконаннях» членів експертної групи, а не на вимірюваних показниках (*сприяє чи не сприяє, належне чи неналежне, і т.п. ...*).

В принципі, такий підхід є можливим, але чи ми вже готові до такого підходу? У такому випадку, з урахуванням кількості закладів вищої освіти і програм, необхідно мати велику кількість добре навчених експертів із беззаперечним авторитетом.

1.3. Підходи до оцінювання освітньої програми в цілому.

(Стосується п. 6 розділу 2).

За наявності «невимірюваних» показників незрозуміло яким чином визначати рівень відповідності (0; 1; 2; 3) програми «встановленим вимогам». До того ж, по які саме «встановлені вимоги» йдеться? Якщо мова йде про описані у п. 3 розділу 2 показники «за критеріями», то вони не можуть трактуватись як вимоги, тому що не встановлені Законом чи іншим нормативно-правовим актом.

Тут питання навіть є ширшим – чи можна у положенні про акредитацію формулювати ВИМОГИ, які є додатковими у порівнянні із Законом?

Також, не є зрозумілим що означає частковість відповідності встановленим вимогам (випадок, коли програма визнається такою, що частково відповідає встановленим вимогам)
Відповідність на 99%? Чи на 1%?

Щодо оцінки «3» (інноваційний характер програми) - на підставі яких саме показників може виноситись таке рішення? У описі Критерію 2 «Структура та зміст освітньої програми» немає нічого про інновації.

Також, слід звернути увагу, що проект Положення не відображує необхідність вивчення та оцінювання фактичної ситуації з якістю реалізації програми (якістю підготовки випускників).

1.4. Неврахування «незалежних» установ

Проект Положення не містить норм, які б дозволяли врахувати у процесі акредитації висновки та рекомендації незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти відповідно до статті 23 Закону України «Про вищу освіту».

2. Зауваження щодо редакції окремих пунктів

Текст проекту Положення	Зауваження	Пропозиції
1. Загальна частина		
2. Дія цього Положення поширюється на заклади вищої освіти та наукові установи незалежно від форми власності та сфери управління, що здійснюють	Відповідно до назви Положення має поширюватись на освітні програми, які реалізуються закладами вищої освіти а не на заклади	
8. Акредитація освітніх програм проводиться за спеціальністю з урахуванням вимог до інших складових цих програм	Норма є незрозумілою. Акредитується програма чи спеціальність? Про які «вимоги до інших складових» йдеться? Сертифікат про акредитацію буде видаватись за спеціальністю?	
2. Критерії оцінювання якості освітньої програми		
2. Критерії є невід'ємною частиною цього Положення та застосовуються з урахуванням	Відповідно до структури проекту Положення критерії викладені у Розділі 2 Положення, а не викладені у додатку. Тобто, критерії вже є складовою Положення. У зв'язку з цим фраза, що «Критерії є невід'ємною частиною цього Положення..» за даною структурою Положення не має сенсу.	
1.5. Проектування освітньої програми – це визначення її змісту та засобів, за якими будуть досягнуті сформульовані цілі у відповідності з стандартами вищої освіти та потребам стейкхолдерів. Освітня програма проектується згідно з тенденціями розвитку відповідної спеціальності(спеціалізації), потребами наукових досліджень та ринку праці, вимогами чинного законодавства, а також прийнятими відповідно до нього локальними нормативними актами закладу вищої освіти	А) Це не є критерієм або показником. Де-факто, тут наведено визначення змісту терміну «проектування освітньої програми» та вимогу до процесу проектування. Б) програми мають враховувати не розвиток спеціальності, спеціалізації тощо, а розвиток науки, технологій, суспільних відносин і т.п. ..	Вилучити
2.8. Структура освітньої програми дозволяє здобувачеві вищої освіти взяти участь у національній та міжнародній академічній мобільності	Незрозуміло яким саме чином академічній мобільності може допомогти саме СТРУКТУРА програми. Це у програмі має бути відповідний розділ? Академічній мобільності мають допомогти процедури визнання результатів навчання та процедури підтримки мобільності у закладі. Але, ці процедури мають бути запроваджені у закладі в цілому, а не бути прописаними у кожній програмі.	
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	У наведених пп. 2.1 – 2.9 немає згадування про навчальні плани та їх виконання	
3.1. Умови прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти	Заклад вищої освіти розробляє Правила прийому! Вимога щодо відсутності дискримінаційних положень має бути передбачена Умовами прийому, які розробляє та затверджує МОН. Чи мова йде про щось інше? До того ж, про яку саме дискримінацію йдеться? Якщо	

	програма має обмеження на вступ осіб з поганим зором згідно вимог професійного стандарту, то чи є це дискримінацією?	
4.2. Під час реалізації освітньої програми використовуються силабуси, які містять доступну і зрозумілу інформацію щодо цілей, очікуваних результатів навчання, змісту навчальних занять, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів	Застосовано іншомовний термін « силабуси », визначення якого відсутнє у законодавстві.	
4.4. Існує практика академічної підтримки здобувачів освіти.	Незрозуміло про що саме йдеться	
5. Застосування Критеріїв відбувається у відповідності до методичних рекомендацій, які затверджуються Національним агентством та оприлюднюються на його офіційному веб-сайті.	Відповідно до п. 3 розділу 2 проекту Положення відповідність програми критеріям є підставою для акредитації. Таким чином, застосування критеріїв, як основного інструменту акредитації, має бути чітко визначеним у Положенні про акредитацію, яке має затверджуватись відповідно до вимог Закону. У зв'язку з цим, «Застосування Критеріїв» не може регулюватись окремим документом, тим більше – рекомендаціями, які за визначенням не є обов'язковими. Методичні рекомендації можуть бути розробленими як допомога закладам вищої освіти, але не як складова процедур акредитації.	
6. Оцінювання освітньої програми здійснюється за кожним критерієм згідно зі шкалою оцінювання, яка включає чотири рівні відповідності: 0 рівень (відмова в акредитації) передбачає, що програма не відповідає встановленим вимогам 1 рівень передбачає, що програма частково відповідає встановленим вимогам 2 рівень передбачає, що програма повністю відповідає встановленим вимогам 3 рівень передбачає, що програма повністю відповідає встановленим вимогам і має інноваційний характер (зразкова акредитація).	Відсутні критерії для прийняття рішення. Не встановлено як саме має прийматись рішення про певний «рівень відповідності» - 0; 1; 2; 3. Така редакція допускає високу ймовірність суб'єктивних та безпідставних рішень, особливо – за наявності великої кількості « невимірюваних » показників. Правила прийняття рішень мають бути прописаними безпосередньо у Положенні!	
3. Порядок проведення акредитації		
6. абзац 4 Процедура акредитації освітньої програми починається з моменту реєстрації заяви про акредитацію освітньої програми (освітніх програм) секретаріатом Національного агентства	Положення про акредитацію не повинно посилатись окремо на секретаріат. Для початку процедури акредитації необхідно, щоб заява була зареєстрована Національним агентством. Якщо реєстрація доручається секретаріату, то це є	

	внутрішньою процедурою агентства.	
9. абзац 1 Експертна група для проведення акредитаційної експертизи освітньої програми формується у складі керівника та двох експертів, у тому числі одного експерта з числа здобувачів вищої освіти.	Експерт за визначенням є досвідченою особою (див. також п. 2 розділу 6 проекту Положення). Тому, здобувачі вищої освіти не можуть виконувати роль експертів у акредитації. Здобувачів вищої освіти можна було б включати до експертних груп максимум як радників або спостерігачів. При цьому, вони повинні мати право тільки дорадчого голосу.	
9. абзац 1 З метою уникнення конфлікту інтересів до складу експертної групи не можуть включатися експерти, які працювали або працюють (у тому числі на умовах сумісництва) у відповідному закладі вищої освіти, є або були здобувачами вищої освіти у цьому закладі	Мова, чомусь, йде не про компетентність осіб у експертній групі, а про те, кого не можна включати до експертної групи. Якщо «залишити за бортом» усіх випускників певних закладів, то може виявитись, що за «специфічними» спеціальностями можна й не сформувати експертну групу, або сформувати її з осіб, які не будуть фахівцями у конкретній предметній області (наприклад – авіація, морська справа, цивільний захист тощо ..)	
15. На час проведення виїзної акредитаційної експертизи члени експертної групи, які беруть у ній участь, звільняються від виконання обов'язків за основним місцем роботи або навчання. Керівники закладів освіти, підприємств, установ та організацій, працівники або здобувачі вищої освіти яких беруть участь в акредитаційній експертизі, забезпечують участь таких працівників або здобувачів вищої освіти в акредитаційній експертизі та інших заходах Національного агентства	Звільнення «від виконання обов'язків за основним місцем роботи або навчання» не узгоджується з іншими нормативно-правовими актами. Якщо члени експертних груп «звільняються від виконання обов'язків за основним місцем роботи», то чи потрібно на них там оформлювати табель робочого часу та нараховувати заробітну плату за цей період? Це буде порушенням фінансової дисципліни. Також, що означає, що керівники закладів, працівники яких беруть участь в акредитаційній експертизі, забезпечують їх участь? Оплачують усі витрати по відрядженню? Чи щось інше? Оплата витрат по відрядженню та оплата роботи має покладатись або на заклад, що акредитується, або на Національне агентство. Тим більше, що «Експерти здійснюють свої функції на підставі цивільно-правових договорів» (див. п. 7 розділу 6).	
6. Права та обов'язки експертів, що проводять акредитацію		
5. Національне агентство може вести реєстр експертів у встановленому ним порядку.	Норма не є зрозумілою. Це є дозвіл? Якщо такий реєстр має бути обов'язковим, то необхідно це чітко прописати (з урахуванням порядку формування такого реєстру). Якщо такий реєстр не є обов'язковим, то про це можна й не писати. Це може бути внутрішньою справою Національного агентства.	

<p>7. Експерти здійснюють свої функції на підставі укладених з ними цивільно-правових договорів</p>	<p>Не визначено хто саме має бути стороною такого договору – Національне агентство чи заклад, який акредитується? Сторона договору й має брати на себе витрати по відрядженню та оплаті роботи експертів. (стосується також п. 15 розділу 3).</p>	
---	---	--